

PRZYGOTOWANIE DO PROWADZENIA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH

Szczegółowe cele kształcenia

W wyniku procesu kształcenia uczeń (słuchacz) powinien umieć:

- określić cele i zadania przepisów ruchu drogowego,
- określić akty prawne regulujące przepisy ruchu drogowego,
- zinterpretować podstawowe określenia zawarte w ustawie „Prawo o ruchu drogowym”,
- porównać zasady obowiązujące w ruchu pieszych i ruchu pojazdów,
- rozróżnić znaki i sygnały drogowe stosowane na drogach oraz określić ich znaczenie,
- określić kolejność stosowania się uczestnika ruchu drogowego do znaków, sygnałów i poleceń,
- określić dopuszczalne prędkości pojazdów na terenie zabudowanym, poza nim i w strefie zamieszkania,
- określić pierwszeństwo przejazdu w różnych sytuacjach drogowych,
- wyjaśnić techniki kierowania pojazdem w różnych warunkach drogowych i atmosferycznych,
- scharakteryzować manewry: wymijania, omijania, cofania, wyprzedzania,
- wyjaśnić zasady zatrzymywania i postoju pojazdów na różnych drogach z powodu uszkodzenia lub wypadku,
- rozpoznać elementy i przyrządy sterowania w pojeździe samochodowym,
- scharakteryzować wyposażenie pojazdu związanego z bezpieczeństwem jazdy,
- określić zakres czynności przed przystąpieniem do jazdy pojazdem samochodowym,
- określić uprawnienia do kierowania pojazdami,
- scharakteryzować warunki dopuszczenia i użytkowania pojazdów w ruchu drogowym,
- opisać obowiązki właściciela pojazdu związane z rejestracją i badaniami technicznymi,
- określić uprawnienia Policji w zakresie kontroli ruchu drogowego,
- zachować ostrożność i właściwą postawę w stosunku do innych uczestników ruchu drogowego,
- zanalizować główne przyczyny wypadków drogowych,

- ocenić wpływ spożycia alkoholu lub innego podobnie działającego środka, stanu emocjonalnego, zmęczenia na funkcje percepcyjne kierującego pojazdem,
- przewidzieć zagrożenia związane z prowadzeniem pojazdów samochodowych,
- określić zasady postępowania uczestnika ruchu drogowego w razie wypadku,
- udzielić pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadku.

Materiał nauczania

1. Podstawowa terminologia kodeksu drogowego

Definicja drogi. Rodzaje dróg. Skrzyżowanie. Przejście dla pieszych. Przejazd dla rowerzystów. Przystanek. Obszar zabudowany. Strefa zamieszkania. Uczestnik ruchu. Pieszy. Kolumna pieszych. Kierujący. Kierowca. Szczególna ostrożność. Ustąpienie pierwszeństwa. Ruch kierowany. Niedostateczna widoczność. Wymijanie. Omijanie. Wyprzedzanie. Zatrzymywanie pojazdu. Postój pojazdu. Masa własna. Dopuszczalna masa całkowita. Rzeczywista masa całkowita. Dopuszczalna ładowność. Nacisk osi.

Ćwiczenia:

- Określanie różnic między masą a ładownością.
- Analizowanie przepisów dotyczących zatrzymania i postoju.
- Analizowanie przepisów dotyczących wymijania, omijania i cofania.

2. Znaki i sygnały drogowe

Rodzaje znaków i sygnałów drogowych. Zasady stosowania znaków i sygnałów drogowych. Znaki: ostrzegawcze, zakazu, nakazu i informacyjne. Znaki określające kierunek i znaki miejscowości. Tabliczki do znaków drogowych. Znaki uzupełniające. Znaki drogowe poziome. Sygnalizacja świetlna. Sygnały nadawane przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli.

Ćwiczenia:

- Planowanie usytuowania znaków drogowych pionowych w różnych warunkach drogowych.
- Rozwiązywanie przykładowych testów egzaminacyjnych dotyczących zastosowania znaków i sygnałów drogowych.

3. Zasady ruchu drogowego

Obowiązki uczestnika ruchu i osoby znajdującej się na drodze. Kolejność zastosowania się uczestnika ruchu i osób znajdujących się na drodze do poleceń, sygnałów, znaków i norm. Uprawnienia osób niepełnosprawnych i kierowców przewożących osoby niepełnosprawne w ruchu drogowym. Zachowanie uczestnika ruchu i osoby znajdującej się na drodze w czasie przejazdu pojazdu uprzywilejowanego. Zasada ograniczonego zaufania w ruchu drogowym. Przepisy dotyczące ruchu pieszych.

Ćwiczenia:

- Sporządzanie schematów sytuacji drogowych zgodnie z zasadami ruchu drogowego.
- Rozwiązywanie testów egzaminacyjnych w zakresie stosowania zasad ruchu drogowego.
- Ustalanie kolejności stosowania się uczestników ruchu i osób znajdujących się na drodze do poleceń, sygnałów, znaków i norm.

4. Ruch pojazdów – techniki kierowania pojazdami

Ogólne zasady ruchu pojazdów. Włączanie się do ruchu. Prędkość i hamowanie. Zmiana kierunku jazdy lub pasa ruchu. Wymijanie, omijanie i cofanie. Wyprzedzanie. Przecinanie się kierunków ruchu. Ostrzeżenie oraz jazda w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza. Holowanie. Ruch pojazdów w kolumnie. Ruch rowerów, motorowerów oraz pojazdów zaprzęgowych. Porządek i bezpieczeństwo ruchu na drogach. Zatrzymanie i postój. Używanie świateł zewnętrznych. Warunki używania pojazdów w ruchu drogowym, pojazdu uprzywilejowanego, wykonującego prace na drodze, przewożącego materiały niebezpieczne, przewożące dzieci i osoby niepełnosprawne. Oznaczenie pojazdów. Wykorzystanie dróg w sposób szczególny.

Ćwiczenia:

- Rozróżnianie metod i technik kierowania pojazdem na podstawie opisu sytuacji drogowej.
- Określanie warunków wyprzedzania na podstawie opisu sytuacji drogowej.
- Rozpoznanie oznaczenia pojazdu uprzywilejowanego, pojazdu przewożącego materiały niebezpieczne i przewożącego dzieci oraz osoby niepełnosprawne.
- Wykonywanie na tablicach poglądowych manewrów: włączania się do ruchu, zmiany kierunku jazdy lub pasa, wymijania, omijania, cofania, wyprzedzania.

5. Przygotowanie pojazdu do użytkowania

Urządzenia umożliwiające sterowanie i kontrolowanie użytkowania pojazdu. Technika posługiwania się urządzeniami do kierowania pojazdem. Czynności przygotowujące do jazdy. Obsługa codzienna samochodu. Techniki wykonywania manewrów: ruszanie, zatrzymanie, cofanie, przełączanie biegów.

Ćwiczenia:

- Identyfikowanie urządzeń sterowania i kontroli pojazdu samochodowego.
- Regulowanie urządzeń umożliwiających ergonomiczną i bezpieczną pozycję kierowcy.
- Wykonywanie obsługi codziennej samochodu.
- Posługiwanie się urządzeniami do kierowania samochodem.
- Wykonywanie manewrów: ruszanie, zatrzymanie, cofanie, zmiana biegów.

6. Warunki dopuszczania pojazdów do ruchu drogowego

Warunki techniczne dopuszczania pojazdów do ruchu na drogach. Homologacja. Badanie techniczne pojazdu. Rejestrowanie i wyrejestrowanie pojazdu.

Ćwiczenia:

- Analizowanie dokumentów dopuszczających pojazd samochodowy do ruchu drogowego.
- Identyfikowanie danych technicznych niezbędnych do uzyskania pozytywnego wyniku badania technicznego pojazdu.

7. Uprawnienia do kierowania pojazdami i zasady kontroli w ruchu drogowym

Warunki szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez kierujących pojazdami. Rodzaje kategorii prawa jazdy. Badania psychotechniczne dla kierowców. Program szkolenia kierowców. Tryb i warunki przeprowadzania egzaminów wewnętrznych i egzaminów państwowych. Naruszenie przepisów ruchu drogowego. Wykaz wykroczeń drogowych i odpowiadającej im liczby punktów karnych. Ewidencja kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego. Program szkolenia kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego. Uprawnienia policji i innych służb porządkowych do kontroli w ruchu drogowym. Kary dla kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego.

Ćwiczenia:

- Wykonywanie przykładowych badań psychotechnicznych dla kandydatów na kierowców.
- Identyfikowanie uprawnień kierowców wynikających z kategorii prawa jazdy.
- Analizowanie kwalifikacji prawnej czynu związanego z naruszeniem przepisów ruchu drogowego.
- Analizowanie uprawnień policji i służb miejskich w zakresie kontroli drogowej.
- Analizowanie systemu punktów karnych w odniesieniu do różnych wykroczeń drogowych.
- Wyjaśnianie sytuacji drogowych skutkujących zatrzymaniem prawa jazdy lub dowodu rejestracyjnego.

8. Zasady udzielania pomocy poszkodowanym w wypadkach drogowych

Zabezpieczenie miejsca wypadku. Ocena stanu zdrowia poszkodowanego. Czynności reanimacyjne. Czynności przy krwotoku, złamaniu, oparzeniu.

Ćwiczenia:

- Wykonywanie sztucznego oddychania w warunkach symulacyjnych z wykorzystaniem fantomu.
- Wykonywanie opatrunków głowy i kończyn.
- Unieruchamianie miejsca złamania.

Środki dydaktyczne

Ustawa „Prawo o ruchu drogowym”.

Multimedialne materiały z zakresu przepisów ruchu drogowego.

Plansze, foliogramy przedstawiające symbole pionowych znaków drogowych oraz tabliczki do znaków.

Tablice i przeźrocza przedstawiające poziome znaki drogowe.

Programy komputerowe do rozpoznawania znaków.

Plansze, foliogramy przedstawiające oznaczenia pojazdów: do nauki jazdy, przewożących materiały niebezpieczne, przewożących dzieci i/lub młodzież, przewożących osoby niepełnosprawne.

Filmy instruktażowe oraz animacje komputerowe dotyczące wykonywania manewrów na placu.

Filmy dydaktyczne dotyczące przepisów prawnych w różnych sytuacjach drogowych.

Filmy dydaktyczne dotyczące udzielania pierwszej pomocy.

Zestaw tablic poglądowych dotyczących wykonywania manewrów: wymijania, cofania, wyprzedzania i omijania.

Testy egzaminacyjne na prawo jazdy kategorii B.

Środki medyczne do wykonywania ćwiczeń w zakresie pierwszej pomocy (apteczka, fantom, opaski uciskowe, bandaże itp.).

Uwagi o realizacji

Program nauczania przedmiotu *Przygotowanie do prowadzenia pojazdów samochodowych* obejmuje zagadnienia dotyczące przepisów ruchu drogowego, techniki kierowania pojazdami samochodowymi oraz udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach drogowych. Podczas jego realizacji szczególną uwagę należy zwrócić na zagadnienia bezpośrednio związane z bezpieczeństwem ruchu drogowego, jak: kolejność stosowania się uczestnika ruchu do znaków, sygnałów i poleceń, pierwszeństwo przejazdu, dopuszczalne prędkości jazdy, zachowanie się wobec pieszych, zachowanie się podczas przejazdu pojazdu uprzywilejowanego.

Podczas planowania i realizacji procesu dydaktycznego należy uwzględnić zmiany zapisów Kodeksu Drogowego i Ustawy Prawo o Ruchu Drogowym z 20 czerwca 1997r, które wynikają z wejścia Polski do Unii Europejskiej. Pomocą w wyszukiwaniu najnowszych zmian w kodeksie drogowym są strony internetowe, na których znajduje się również pełna treść ustawy o ruchu drogowym.

Do osiągnięcia zamierzonych celów kształcenia proponuje się stosować metody podające i eksponujące w połączeniu z metodami problemowymi i praktycznymi. Nabywaniu wiedzy będą sprzyjać zwłaszcza następujące metody nauczania:

- pogadanka dydaktyczna, opis – dla treści nowych i nieznanymi uczniowi,
- dyskusja dydaktyczna – w ramach podsumowania działu tematycznego,
- pokaz z objaśnieniem – gdy nauczyciel dysponuje foliogramami, przeźroczeniami.

Podczas kształtowania umiejętności szczególnie przydatne będzie zastosowanie ćwiczeń praktycznych oraz metody przewodniego tekstu.

W trakcie wykonywania ćwiczeń wskazane jest wykorzystywanie filmów dydaktycznych, ilustracji, plansz, przeźroczy, a także multimedialnych materiałów dydaktycznych. Komputerowe programy symulacyjne, które zawierają komplet testów dotyczą głównie znaków drogowych oraz pierwszeństwa przejazdu.

W procesie nauczania – uczenia się nauczyciel powinien również zwrócić uwagę na aspekt wychowawczy i etyczny, związany

z uprawnieniami do prowadzenia pojazdów, w szczególności na:

- bezwzględne przestrzeganie przez kierującego dozwolonej prędkości jazdy,
- bezwzględną trzeźwość kierującego i stosowanie przez niego ograniczonego zaufania wobec innych uczestników ruchu (np. pieszych)
- współodpowiedzialność kierujących i innych uczestników ruchu za stan bezpieczeństwa na drogach,
- przyczyny wypadków oraz niepokojące zjawisko rosnącej liczby wypadków drogowych i to głównie z udziałem młodych kierowców.

Zajęcia edukacyjne powinny odbywać się w pracowni budowy i eksploatacji samochodów. Zaproponowane w programie ćwiczenia należy przeprowadzić indywidualnie lub w 2-3 osobowych grupach. W przypadku korzystania z multimedialnych materiałów dydaktycznych program powinien być realizowany w pracowni komputerowej.

Na realizację poszczególnych działów tematycznych proponuje się następujący podział godzin:

Lp.	Działy tematyczne	Orientacyjna liczba godzin
1.	Podstawowa terminologia kodeksu drogowego	7
2.	Znaki i sygnały drogowe	12
3.	Zasady ruchu drogowego	15
4.	Ruch pojazdów – techniki kierowania pojazdami	7
5.	Przygotowanie pojazdu do użytkowania	7
6.	Warunki dopuszczania pojazdów do ruchu drogowego	14
7.	Uprawnienia do kierowania pojazdami i zasady kontroli w ruchu drogowym	6
8.	Zasady udzielania pomocy poszkodowanym w wypadkach drogowych	4
	Razem	72

Podane w tabeli liczby godzin na realizację poszczególnych działów mają charakter orientacyjny. Nauczyciel może wprowadzić zmiany, uwzględniając dotychczasową wiedzę uczniów z zakresu przepisów ruchu drogowego.

Ćwiczenia zawarte w programie są przykładami do wykorzystania przez nauczyciela. Zakres ćwiczeń może być zmodyfikowany i rozszerzony z uwzględnieniem możliwości szkoły oraz potrzeb i aspiracji edukacyjnych uczniów.

Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia

Sprawdzenie i ocenianie osiągnięć ucznia powinno odbywać się systematycznie przez cały czas realizacji programu przedmiotu, na podstawie kryteriów przedstawionych uczniom na początku zajęć.

Podczas realizacji programu proponuje się sprawdzanie osiągnięć ucznia na podstawie: sprawdzianów pisemnych, sprawdzianów ustnych, testów osiągnięć szkolnych, obserwacji pracy ucznia podczas wykonywania ćwiczeń oraz wykonanych prac domowych.

Wiedzę teoretyczną niezbędną do wykonywania ćwiczeń można sprawdzić poprzez dyskusję lub pogadankę. Dokonując kontroli w formie ustnej należy zwrócić uwagę na umiejętność operowania zdobytą wiedzą i jakością wypowiedzi.

Umiejętności praktyczne proponuje się sprawdzić na podstawie obserwacji czynności ucznia podczas wykonywania ćwiczeń. Podczas obserwacji należy zwrócić uwagę na:

- poprawność merytoryczną wykonywanych ćwiczeń,
- korzystanie z przepisów,
- pracę w grupie,
- samodzielność,
- prezentowanie pracy własnej lub zespołu.

Istnieje duża ilość gotowych i powszechnie dostępnych testów z zakresu przepisów ruchu drogowego, udzielania pierwszej pomocy i techniki kierowania pojazdem, co pozwala na częste sprawdzanie wiadomości i umiejętności uczniów z zastosowaniem testów oraz przyzwyczajanie ich do tej formy oceny (tzw. obycie testowe).

Testy mogą uczniowie rozwiązywać w szkole i w domu. Podczas rozwiązywania testów w szkole należy wspólnie z uczniami analizować sposób dochodzenia do właściwej odpowiedzi, opierając się na przepisach. Obserwacja pracy uczniów podczas takich ćwiczeń pozwala na ocenę ich wiadomości i umiejętności.

Wskazane jest, aby po zakończeniu realizacji programu przedmiotu wykorzystać testy egzaminacyjne na prawo jazdy kategorii B. Warunki przeprowadzenia testu oraz kryteria oceny powinny być takie same jak na egzaminie.

W końcowej ocenie, osiągnięć ucznia należy uwzględnić wyniki wszystkich metod sprawdzania zastosowanych przez nauczyciela.

Literatura

Drexler Z.: Mały kodeks drogowy, WKŁ, Warszawa 2003

Kodeks drogowy. Tekst jednolity, IMAGE, Warszawa 1998

Łukaszewicz A.: Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, Presspublica, 2005

Próchniewicz H.: Podręcznik kierowcy kat. „B”, IMAGE, Warszawa 2004

Wykaz literatury należy aktualizować w miarę ukazywania się nowych pozycji wydawniczych.